

ВІДГУК

Офіційного опонента Пойди Олександра Івановича на дисертацію

Луценко Дмитра Володимировича

**«Оптимізація трансанальної ендоскопічної мікрохірургії при доброякісних
пухлинах прямої кишки»**

Поданої до спеціалізованої вченої ради ДФ 26.613.246 , створеної
відповідно до рішення вченої ради Національного університету охорони
здоров'я України імені П.Л.Шупика від 10.09.2025 (протокол № 7) на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина»

(наукова спеціальність 14.01.03 «Хірургія»)

Науковий керівник: Фелештинський Ярослав Петрович, доктор
медичних наук, професор, завідувач кафедри хірургії №2 Національного
університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Трансанальна ендоскопічна мікрохірургія (ТЕМ) – один з найбільш
ефективних методів висічення доброякісних утворень прямої кишки.
Незважаючи на високу ефективність методу, частота рецидивів залишається
суттєвою клінічною проблемою. Однією з головних причин виникнення
рецидивів є недостатнє висічення уражених тканин, що зумовлено
обмеженою візуалізацією меж пухлини під час операції.

Серед основних факторів, що обмежують якість візуалізації під час
ТЕМ, виділяють складні анатомічні умови (розташування пухлини за
складкою слизової, великі розміри утворення, що ускладнює визначення

меж резекції), технічні складнощі (фрагментація пухлини, підвищена інтраопераційна кровоточивість, недостатня контрастність у білому світлі, зокрема при зубчастих аденомах). Крім того, біологічні особливості слизової оболонки навколо пухлини (наявність залоз з ознаками епітеліально-епітеліальної трансформації) можуть стати джерелом рецидиву навіть після радикального видалення видимого новоутворення.

У зв'язку з цим актуальним є удосконалення методики ТЕМ шляхом впровадження маркування меж пухлини та використання сучасних технологій візуалізації з метою зменшення ризику рецидиву і підвищення радикальності резекції.

Метою дослідження було підвищення ефективності хірургічного лікування доброякісних пухлин прямої кишки шляхом оптимізації методики ТЕМ.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт (НДР) Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика та є фрагментом НДР кафедри хірургії №2 «Обґрунтування та розробка інноваційних методів діагностики, хірургічного лікування і профілактики ускладнень при ургентних та планових абдомінальних захворюваннях», державний реєстраційний номер 0122U200877, дата реєстрації 20.09.2022. Термін виконання 2022-2027.

2. Наукова новизна дослідження та отриманих результатів.

Дисертантом вперше визначено морфологічні критерії рецидивування доброякісних пухлин прямої кишки. Обґрунтовано межі резекції пухлин на основі морфологічних та морфометричних змін слизової навколо новоутворення. Запропоновано та впроваджено удосконалену методику ТЕМ, що включає комбіноване доопераційне маркування пухлини із

застосуванням хромоендоскопії та використання вузькоспектрального режиму під час ТЕМ-операції. Практично доведено, що така методика достовірно зменшує частоту рецидивів порівняно з класичною.

3. Теоретичні значення отриманих результатів дослідження.

Теоретичне значення одержаних результатів розширюють наукові основи хірургічної проктології та можуть слугувати теоретичною базою для подальшої розробки інноваційних технологій візуалізації, діагностики та лікування новоутворень прямої кишки, а також для вдосконалення навчальних програм підготовки лікарів-ендоскопістів, хірургів та проктологів.

4. Практичні значення отриманих результатів дослідження.

Запропонована удосконалена методика ТЕМ яка включає використання вузькоспектральної візуалізації та передопераційне маркування меж пухлини забезпечує більш точне визначення зони резекції, що дозволяє збільшити кількість одноблокових резекцій, досягати високої частоти радикального видалення пухлин (R0-резекцій) та значно знижує ризик рецидивів (з 14,6% до 3,8%).

Морфологічне обґрунтування ширини резекційного краю не менше 3 мм від візуальної межі пухлини підвищує онкологічну безпеку операції, а наявність коагуляційних міток навколо пухлини надає чіткі орієнтири для проведення висічення, навіть при фрагментації пухлини.

Запропонований підхід дозволяє зменшити кількість повторних втручань, що покращує якість виконання трансанальної ендоскопічної мікрохірургії.

Методика впроваджена у практику проктологічного відділення Київської обласної клінічної лікарні та інших медичних закладів, а також у навчальний процес кафедри хірургії №2 НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Згідно до мети та завдань дисертації, аналізу опублікованих сучасних даних літератури, дисертантом визначено основні невивчені питання і обґрунтовано напрямки досліджень.

В основу дисертаційної роботи покладено аналіз клінічного матеріалу, безпосередніх та відділених результатів хірургічного лікування пацієнтів в клініці кафедри хірургії №2 НМАПО імені П.Л.Шупика на базі відділення проктології КОКЛ із застосуванням удосконалених методик.

Обрані методи діагностики, хірургічного лікування і оцінки ефективності лікування сучасні, інформативні і дозволили виконати мету та завдання дисертації щодо покращення ефективності хірургічного лікування хворих з доброякісними пухлинами прямої кишки. Основні положення, висновки та рекомендації, які сформульовані в дисертації цілковито ґрунтуються на підставі отриманих результатів дисертаційної роботи.

6. Оцінка змісту, оформлення й обсягу дисертації, зауваження щодо оформлення.

Дисертація оформлена відповідно до сучасних вимог, складається з вступу, огляду літератури, опису об'єкту і методик дослідження, способів хірургічного лікування, розділів власних спостережень і досліджень, аналізу та узагальнення одержаних результатів, висновків, переліку використаних джерел. Перелік літературних джерел містить посилання на 104 публікацій переважно зарубіжних авторів.

У Вступі дисертант обговорює актуальність дисертаційного дослідження, формулює мету та завдання роботи, викладає основні положення наукової новизни і практичної значущості, апробації роботи.

Дисертаційна робота є фрагментом комплексної теми кафедри хірургії №2 НМАПО імені П.Л. Шупика.

Перший розділ “Огляд літератури” присвячено детальному аналізу літературних джерел, які стосуються теми дисертації. Дисертант здійснює огляд сучасних актуальних положень щодо доброякісних пухлин кишківника, їх клініко-морфологічної характеристики, сучасної діагностики та варіанти хірургічного лікування, обговорює їх основні переваги та недоліки. Особлива увага приділяється причинам виникнення незадовільних результатів лікування. В цьому розділі доцільно було б представити відомості про сучасні технології закриття ранових дефектів прямої кишки після трансанального ендоскопічного видалення пухлин. Також бажано було б представити особливості ведення післяопераційного періоду, в тому числі і моніторингу контрольних обстежень.

Другий розділ містить опис груп пацієнтів, що взяли участь в дослідженні, основні методи досліджень, що були використані у дисертаційному дослідженні. Автором проаналізовано 153 пацієнта з доброякісними пухлинами прямої кишки із використанням трансанальної ендоскопічної мікрохірургії (ТЕМ) за період з 2007 до 2024 роки. У підрозділі 2.1 автор ретельно описує клінічні групи хворих – за розподілом: статі, віку, класифікації типу доброякісних утворень та їх локалізації у прямій кишці. Пацієнти розподілені на дві групи: 75 – яким виконана ТЕМ за класичною методикою та 78 - за удосконаленою методикою. У підрозділі 2.2. приділяє багато уваги опису методів досліджень, що використані у дослідженнях. Підрозділом 2.3. коротко описує критерії оцінки результатів та висвітлює дотримання дисертантом біоетичних норм та вимог при проведенні дослідження. В підрозділі 2.4 описані методи оцінки результатів дослідження з використанням даних варіаційної статистики. В цьому

розділі доцільно було б представити використані методи досліджень в окремих підрозділах, в тому числі і з ілюстраціями.

Третій розділ рукопису дисертант присвячує висвітленню причин виникнення рецидивів після хірургічного лікування хворих з доброякісними пухлинами прямої кишки класичним методом ТЕМ. Детально описує першу групу пацієнтів, що прийняли участь в дослідженні. Запитання: чи використовувались автором при операції гідропрепаровка?; які були особливості тактики видалення пухлини при виникненні кровотечі? Цікаві були б фото методик.

У четвертому розділі дисертації детально представлено морфологічні особливості доброякісних пухлин прямої кишки, з акцентом на різновиди аденом та їх гістологічні характеристики. Дисертант наводить дані щодо виявлених змін у вигляді епітеліально-епітеліальної трансформації, що мають безпосереднє значення для формування рецидивів після оперативного лікування. Так, за результатами морфологічних досліджень, особливо ділянки слизової оболонки навколо пухлини виявлено зміни в залозах, які морфологічно відповідали дисплазії епітелію низького ступеня та метаплазії епітелію по типу тонкокишкового та псевдопілоричного типу, що є проявом вказаної епітеліально-епітеліальної трансформації. На підставі проведених морфологічних та морфометричних досліджень автором обґрунтовано оптимальні межі висічення пухлин при виконанні трансанальної ендоскопічної мікрохірургії, що підвищує радикальність втручання та знижує ризик місцевого рецидиву.

В п'ятому розділі дисертант висвітлює обґрунтування удосконаленого методу ТЕМ при доброякісних пухлинах прямої кишки. Дисертант дає оцінку використання розробленого алгоритму комплексного передопераційного маркування та застосування вузькоспектральної візуалізації при виконанні ТЕМ-операції, підтверджує ефективність

запропонованої методики, базуючись на статистично достовірних розрахунках. В цьому розділі доцільно представити фото методології маркування меж видалення пухлини. Запитання: яка була методологія виділення пухлини?; чи були інтраопераційні ускладнення? Автором відмічені післяопераційні ускладнення – 1,9% (3 пацієнтів), доцільна їх характеристика, описання лікувальних дій.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автором систематизовано отримані результати дисертаційної роботи, зроблені висновки та надані практичні рекомендації. Висновки, наведені в дисертаційному дослідженні, зроблені на основі фактичного клінічного матеріалу та морфологічного дослідження.

Представлені в окремих розділах зауваження і питання не є принциповими і не зменшують наукової та практичної цінності дисертації. В дисертації зустрічаються невдалі висловлювання та повтори, незначна кількість граматичних помилок.

7. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 3 наукові роботи у фахових виданнях: одна стаття у періодичному науковому виданні України, яке індексується у наукометричній базі Scopus та дві статті у фахових наукометричних виданнях категорії Б, включене до Переліку МОН України, що відповідає критеріям наукометричної індексації. На використання удосконаленої методики ТЕМ отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

Матеріали дисертації оприлюднено на чотирьох виступах на науково практичних конференціях: «Науково-практична конференція «Актуальні питання колопроктології» 19–20 травня 2023 року, м. Київ», «19-му

щорічному науковому конгресі Європейського товариства колоректальних хірургів (European Society of Coloproctology – ESCP), що відбувся 25–27 вересня 2024 року у м. Лісабон (Португалія)», «Науково-практичній конференції Lviv Live Endoscopy 2025», «Науково-практичній конференції «Мініінвазивні технології в сучасній хірургії», організований ЛНМУ ім. Д. Галицького, Львівською ОКЛ, Військово-медичним клінічним центром Західного регіону та Національним центром хірургії ім. Шалімова».

8. Особистий внесок здобувача в одержанні наукових результатів, що виносяться на захист.

Дисертантом Луценко Дмитром Володимировичем спільно з науковим керівником Фелештинським Ярославом Петровичем сформульована тема, мета роботи, завдання та основні напрямки досліджень. Дисертантом розроблений дизайн дослідження, критерії включення та невключення в дослідження, набір та розподіл пацієнтів на групи. Здобувач самостійно здійснював збір та аналіз медичної документації для ретроспективної частини дослідження. У проспективній частині здобувач проводив клінічне обстеження кожного пацієнта, асистував під час хірургічних втручань, виконував окремі операції самостійно, а також брав активну участь у лікуванні пацієнтів у клініці кафедри хірургії №2 Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика (НУОЗ України ім. П.Л. Шупика) на базі відділення проктології Київської обласної клінічної лікарні. Автор самостійно виконував збір клінічних та інструментальних даних, їх статистичну обробку, аналіз та інтерпретацію результатів дослідження. Дисертантом самостійно сформульовані висновки, написано всі розділи та оформлено дисертацію. В наукових працях, опублікованих у співавторстві, дисертанту належать збір фактичного матеріалу та основний творчий доробок.

9. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Під час виконання дисертації Луценко Дмитро Володимирович дотримувався принципів академічної доброчесності, що підтверджено висновком експертної проблемної комісії. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

10. Відповідність дисертації спеціальності та профілю спецради.

Дисертація Луценко Дмитра Володимировича на тему: «Оптимізація трансанальної ендоскопічної мікрохірургії при доброякісних пухлинах прямої кишки» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Хірургія») повністю відповідає паспорту спеціальності 14.01.03 – «Хірургія». Дисертаційна робота відповідає профілеві спеціалізованої вченої ради.

11. Відповідність дисертації вимогам, що представляються до наукового ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Луценко Дмитра Володимировича на тему: «Оптимізація трансанальної ендоскопічної мікрохірургії при доброякісних пухлинах прямої кишки» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Хірургія») є завершеним науковим дослідженням, яке присвячене актуальній проблемі – хірургічному лікуванню хворих з доброякісними пухлинами прямої кишки методом ТЕМ, робота виконана на достатній кількості хворих, має конкретне наукове та практичне значення, результати дослідження представлені у наукових виданнях, заслухана на

науковому конгресі, дисертаційна робота вирішує поставлене наукове завдання підвищення ефективності хірургічного лікування доброякісних пухлин прямої кишки шляхом морфологічного та клінічного обґрунтування меж видалення пухлин, розробки та використання удосконаленої ТЕМ, повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 19.08.2015 №40, та заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Хірургія»).

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри хірургії №1

Національного медичного

університету імені

О. О. Богомольця,

Заслужений лікар України

доктор мед. наук, професор

Олександр Пойда